

suunnittelupäällikkö Riikka Henriksson
Helsingin Kaupunginkanslia | Talous- ja suunnitteluosasto
Kaupunginhallitus
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Tämä on Helsingin kaupungin
vammaisneuvoston hyväksymän asiakirjan
allekirjoittamaton sähköinen versio.

Viite: HEL 2022-008467, lausuntopyyntö 20.6.2023

Asia: Vammaisneuvoston lausunto valtuutettu Rantasen talousarvioaloitteeseen vammaisten tilapäishoidon lisäämisestä

Vammaisneuvosto kiittää lausuntopyynnöstä ja kannattaa Rantasen
talousarvioaloitetta vammaisten tilapäishoitopaikkojen lisäämisestä.

**Vammaisen lapsen työssä käyvän omaishoitajan jaksamisen kannalta
vapaapäivien pitäminen on elintärkeää. Omaishoitajan uupumisen estäminen
omaishoitotyössä on tärkeää koko perheen kannalta, sillä
omaishoitoperheissä saattaa olla muitakin lapsia kuin omaishoidossa oleva
lapsi. Vapaiden varmistaminen on myös parisuhteen kannalta olennaista.
Yksinhuoltaja-omaishoitoperheellä jaksaminen on erityisten haastavaa.**

Erityislapsiperheelle on tärkeää voida elää mahdollisimman normaalia elämää. On
itsestään selvää, että tukemalla erityislasten omaishoitajien jaksamista ja
omaishoidon jatkuvuutta kaupunki säästää hoito- ja hoivakuluista. Omaishoitoa
tarvitsevat lapset ja nuoret ovat eri ikäisiä. Heidän toimintakykynsä on alentunut eri
tavoin vamman tai sairauden vuoksi. Perheiden tarpeet ovat siten erilaisia, siten
omaishoidon palvelut tulee räätälöidä perheen tarpeiden mukaan.

**Vammaisneuvosto painottaa tilapaishoidon toimivuutta omaishoitajien
jaksamisen kannalta.** Tarkastuslautakunnan 2022–23 tarkastuksessa kävi ilmi,
että tilapäishoitopaikkoja ei ole riittävästi tarjolla, ja lyhytaikaishoidon paikkoja
tarvitaan lisää. Haaste on löytää lyhytaikaishoitoa myös paljon tukea tarvitseville
tai haastavasti käyttäytyville hoidettaville.

Sellaisia hoitopaikkoja on liian vähän, joissa olisi riittävästi ammattitaitoa hoitaa
neuropsykiatrisesti oireilevia lapsia ja nuoria, joilla voi olla ADHD, ADD,
autismikirjo, Tourette tai kehityksellinen kielihäiriö. Kaikki asiakkaat eivät mahdu
käytettävissä oleviin lyhytaikaishoidon paikkoihin etenkin viikonloppuisin. Kaikki
paikat eivät ole jokaiselle asiakkaalle soveltuvia.

Tilapäishoidon paikkoja tarvitaan myös esimerkiksi ruotsinkielisille
omaishoidettaville, yli 18-vuotiaille vaikeavammaisille, haastavasti käyttäytyville tai
pidempiaikaista lyhytaikaishoitoa kriisiytyvässä omaishoitotilanteessa tarvitseville
asiakkaille.

Tilapäishoidon palvelusetelien arvoa tulee tarkistaa. Perheet eivät aina voi tai halua viedä lastaan tilapäishoitopaikkaan eikä sopivaa palvelusetelillä hankittavaa, kotiin tuotavan palvelun tarjoajaa aina löydy. Palvelusetelillä tulisi voida joustavasti ostaa muita vaihtoehtoisia palveluja, esimerkiksi siivousta. Yksilöllisillä palveluilla tuetaan parhaiten omaishoitajien jaksamista.

Vammaisneuvosto pitää tärkeänä, että tarjolla on perheiden arkeen sopivia tukimuotoja sovittujen vapaiden pitämiseksi. Ponnessa mainittu viikonloppuhoito on työssä käyvälle omaishoitajalle tärkeä mahdollisuus, sillä kaikilla työpaikoilla ei ole joustoa vapaiden pitämiseksi arkena. Edelleenkin yhteiskunta toimii pitkälti tavanomaisen työviikon puitteissa, jolloin viikonloput ovat luontevia vapaa-ajanvietto kohtia.

Järjestöjen näkemyksen mukaan kaupunki valvoo ostopalveluiden toimivuutta liian vähän. Vammaisneuvosto muistuttaa, että ostopalvelut ovat merkittävä osa palveluvalikkoa. Palvelujen laadunvalvontaa tulee tehostaa.

Talousarviossa tulee varmistaa, että tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arvioinnin ”Omaishoitajien jaksamista tukevat palvelut perhe- ja sosiaalipalveluissa” johtopäätösten mukaan tarvitaan aikataulutettuja jatkotoimenpiteitä, jotta omaishoitajien jaksamisen palveluja kehitetään ja parannetaan. Omaishoidon tilapäishoidon palvelujen ja rahoituksen lisääminen on yksi konkreettinen toimenpide.

Myös sosiaali- ja potilasasiamiesten vuoden 2022 raportti kiinnitti huomiota omaishoidontuen tiedon- ja yhteydensaannin puutteellisuuteen, joka aiheutti tyytymättömyyttä.

Vammaisneuvosto kehottaa kaupunkia kiinnittämään erityistä huomiota omaishoidon vapaapäiviä korvaavan sijaishoidon muotoihin ja perheille helppoihin järjestelyihin. Vapaapäivien pitämisen esteenä on usein se, ettei tarjolla ole perheelle sopivaa hoitomuotoa vapaapäivien ajaksi tai se on perheille liian hankalaa ja byrokraattista järjestää. Perheiden yksilölliset tarpeet tulee ottaa huomioon, sillä viikkolevon räätälöintikin on kustannustehokkaampaa kuin omaishoitajan uupumisesta johtuvien seurausten hoitaminen.

Kaupungin tulee selvittää erilaisia sijaishoivamuotoja toteuttamaan omaishoitajien vapaapäiviä. Vammaisneuvosto kannustaa kaupunkia kehittämään omaishoitajien vapaapäivien pitämisen mahdollistavaa palveluvalikkoa yhteistyössä erityislasten perheiden kanssa. Omaishoidon palvelusetelien ja ostopalvelujen rinnalla kaupungin tulee ottaa erityistä vastuuta niistä palveluista, joita ei ole tarjolla muutoin. Joustavat palvelut ovat hyvin tärkeitä omaishoidon ja ansiotyön yhteensovittamisessa sekä omaishoitajien kuormituksen hallinnassa.

Helsingin vammaisneuvosto

Sirpa Puhakka
puheenjohtaja

Sari Sepponen
varapuheenjohtaja